

Trångåsen

Restaurering av ladugård och
födorådsstuga 2008–2010

Trångåsen 1:9, Ströms socken, Strömsunds kommun

Julia Cronqvist

RAPPORT – JAMTLI 2012:8
ISSN 1654-2045

Utgivning och distribution:

Jamtli

Box 709

831 28 Östersund

Tel 063-15 01 00

Fax 063- 10 61 68

© Jamtli 2012

Allt kartmaterial från GSD-Fastighetskartan © Lantmäteriverket

Ärende nr MS2006/02204

Omslagsbilder: Christina Persson, och Jerker Jamte, Jamtli

Foto: Christina Persson och Jerker Jamte, Jamtli

Redigering och layout framsida: Lena Ljungkvist, Jamtli Förlag

ISSN 1654-2045

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
INLEDNING	3
FASTIGHETSUPPGIFTER M.M.	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.
KARTA.....	5
HISTORIK	6
MILJÖBESKRIVNING	6
ANTIKVARISKT RESONEMANG	7
BENÄMNING AV BYGGNADSDELAR	8
BESKRIVNING AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER.....	9
LADUGÅRD	9
<i>Uppgifter om konstruktion</i>	9
<i>Aktuella åtgärder</i>	10
FÖDORÅDSTUGA	15
<i>Uppgifter om konstruktion</i>	15
<i>Aktuella åtgärder</i>	16

Inledning

Trångåsen är en nybyggargård i Strömsunds kommun med ett tiotal byggnader som uppförts från 1830-talet och fram till 1850-talets mitt. Gården brukades fram till ca 1970, men kom sedan att stå obebodd.

En vårvinterdag 2003 kom paret Lars Nord och Karin Forsberg förbi gården och blev omedelbart förtjusta. Paret köpte gården av dåvarande ägare som var ättlingar till den första nybyggaren. Efter att gården kommit i Lars och Karins ägo har ett omfattande upprustningsarbete skett. Lars började med att röja markerna för att återigen öppna upp landskapet kring byggnaderna. Etapp två blev att iordningsställa boningshuset. 2006 restaurerades bagarstugan, 2007 en loge och sommarladugård och under 2008 - 2010 ladugård och födorådsstuga.

Under arbetet fick Lars Nord kontakt med Länsstyrelsen i Jämtland och Stiftelsen Jamtli och 2006 väckte Lars fråga om byggnadsminnesförklaring av fastigheten. I juni 2009 fattades beslut om byggnadsminne.

2007 beställde länsstyrelsen ett åtgärdsprogram för ladugården och födorådsstugan, uppdragstagare blev Stiftelsen Jamtli. Antikvarie Christina Persson sammanställde programmet tillsammans med hantverkare Jerker Jamte.

Sommaren 2008 beviljade länsstyrelsen bidragsmedel till ladugården (Länsstyrelsens dnr: 434-8763-08, 137 776 kr.). Året därefter, 2009, fattades beslut om bidrag till födorådsstugan (Länsstyrelsens dnr: 434-1839-09, 200 000 kr.). Ett tilläggsbeslut till födorådsstugan, fattades på hösten 2009 (Länsstyrelsens dnr: 434-1839-09, 31 000 kr.). Under 2010 fattades ytterligare ett beslut om bidrag till födorådsstugan (Länsstyrelsens dnr: 434-15709-09, 93 087 kr.).

Antikvarisk kontroll och dokumentation av ladugård och födorådsstuga har utförts av Christina Persson, Jamtli. Besöksprotokoll, fotografier, ritningar och andra handlingar som rör upprustningen finns i läns museets arkiv. Filmerna har nummer 2008 M37 och 2009 M29. Eftersom åtgärderna utfördes av hantverkare från Jamtli, slutbesiktigades arbetena av länsstyrelsen.

Östersund den 23 februari 2012

Julia Cronqvist
Antikvarie

Karta

Ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket. Ärende nr MS2006/02204

Historik

Korpralen Olof Olofsson Ferm blev en av flera nybyggare på kronoallmäningen ”Malmsjö afredsland” under 1820-talet, området fick vid denna tid namnet Trångåsen.

I avvittringsprotokoll från 1830 beskrivs vilka byggnader som fanns på Olofs gård vid tidpunkten. Det var allt från stuga, bryggstuga, stall, fåhus, vedlider, badstuga till mjölkbod och hölador.

Levnadsbetingelserna i området var besvärliga. Marken var stenig och skörden blev högst varierande från år till år. Betet för djuren, (1830 års avvittringsprotokoll) 1 häst, 9 nötkreatur, 30 får och getter, var därmed även torftigt. Skogen ansågs dålig och möjligheterna att försörja sig på avverkning och flottning av timmer var slitsamt då avståndet till flottningsbar älv var långt. Dessa förutsättningar avgjorde att Landshövdingen 1855 beslutade att låta Trångåsen förbli skattebefriad ytterligare 40 år framåt.

1875 genomfördes laga skifte för Trångåsens by. Den karta för gällande gård som upprättades vid denna tidpunkt överensstämmer till stor del med nuvarande fastighet, både vad gäller gränser och antal byggnader.

Kort efter att laga skifte färdigställts, 1878, såldes hemmanet till skogsbolaget Wäija. 1879 genomfördes en hemmansklyvning och vid denna värderades och beskrevs samtliga byggnader på gården. Utifrån detta protokoll kan man dra slutsatsen att gårdens huvudbyggnad byggdes senast 1879.

1910 såldes gården tillbaka till släkten Olofsson. Gården beboddes fram till ca 1970 då sista familjen flyttade ut. Byggnaderna stod sedan obebodda fram till att Lars Nord och Karin Forsberg köpte gården 2004 och påbörjade en restaurering av byggnaderna.

Miljöbeskrivning

Gården, ligger i Trångåsens by, längst österut på åsen. Från gården har man vida utsikt över omgivande landskap, myrar och vattendrag. Byn och gårdarna låg länge i väglöst land. Väg, elektricitet och telefon drogs fram ca 1960.

Antikvariskt resonemang

Målsättningen med en upprustning av gårdens byggnader är att slå vakt om anläggningens nuvarande karaktär.

Avsikten med en kulturhistorisk byggnadsrestaurering är att enbart åtgärda tekniskt skadade delar. Det måste göras stor åtskillnad mellan förslitningsskador och tekniska skador. Förslitning är förändringar som berättar om byggnadens ålder och om hur byggnaden/byggnadsdelen har använts. Denna typ av förslitningsskador ingår därmed i det kulturhistoriska värdet och bidrar till upplevelsen och förståelsen av gångna tiders vardagsliv. En teknisk skada är en skada som nu eller i en omedelbar framtid äventyrar byggnadens fortlevnad. Dessa skador har reparerats. Vid reparationen har material, framställningsteknik och hantverksteknik varit av traditionellt slag. Den slutliga upplevelsen av hela byggnaden eller enskilda detaljer är densamma som före insatsen.

Trots att insatser måste göras, är meningen med varje allvarligt syftande restaurering att man efter avslutad insats drar sig tillbaka så omärkligt som möjligt. De enskilda, befintliga byggnadsdelarna ska bevaras så långt som möjligt, för att som ”originaldelar” kunna berätta om gångna tiders liv och de förändringar som med åren krävt ändringar och omdisponeringar i byggnaderna. Varje del som byts ut kan bara berätta om hur man tänkte och gjorde i början av 2000-talet.

Panel på födorådsstugan

Panelen på födorådsstugan var till stor del rötskadad i nederkant på A- B- och C-vägg. På D-väggen hade den klarat sig bäst. Inför restaureringsinsatserna diskuterades tre olika alternativ för att åtgärda problemen.

- Kapa och laga i locken på olika höjder. Ingen vattlist monteras.
- Kapa generalskarv och lägg en till två liggande brädor nedanför en vattlist.
- Kapa generalskarv och montera stående lockpanel under en vattlist som på härbret.

Vid födorådsstugan valde man det andra alternativet, vilket är en vanlig metod vid skarvning av panel. Det första alternativet hade antagligen blivit det minst synliga men tagit mer tid i anspråk. För att göra en stående panel (alternativ 3) under dropplisten hade det varit nödvändigt att kapa av mer av den befintliga panelen. I det här fallet tyckte samtliga medverkande hantverkare och antikvarier att det var värdefullt att spara så mycket av

originalet som möjligt. På D-väggen kapades inte panelen men däremot behövde man komplettera med nya brädor där de äldre ramlat bort.

Benämning av byggnadsdelar

I följande beskrivning av utförda arbeten utgår märkningen från vägg A som är vägg med huvudingång. Därefter märks väggarna medsols med B, C och D. Mellanväggar märks E o s v. Syllstockarna får nummer 1 och på övriga stockar fortsätter numreringen uppåt. Tredje stocken nedifrån på ingångsväggen får alltså beteckningen A3.

Beskrivning av utförda åtgärder

Ladugård

Byggnaden består av två timmerstommar. Den vänstra delen (mot B) är stall med tre bås och krubbor bevarade. Den högra delen (mot D) fungerar idag som förvaringsutrymme. En gällbro leder upp till ladugårdsgällen på D-väggen.

Ladugårdens A-vägg efter genomförd restaurering

Uppgifter om konstruktion

Grund: Stensockel av natursten

Stomme: Timmer, dubbelhaksknut fasad.

Byggnaden består av två stommar som har satts ihop. Det nedersta stockvarvet är ej intimrat i stommen. Den nedersta stocken i C-vägg har full längd. I delen mot B finns en intimrad mellanvägg (E-vägg).

Antal stockar i långvägg: 19

Antal stockar i gavelvägg: 28

Lägsta syllen i: Långvägg

Röstmoder nr: 19

Bottenbjälklag: I del mot B (stallet) brädgolv i B- E riktning. I del mot D brädgolv i A- C riktning.

Mellanbjälklag: I del mot B (stallet) åsar mellan B och E-vägg och innertak av brädor isolerat med sågspån. I del mot D tre rundåsar som bär upp ett brädgolv till gällan mellan C9 och C10.

Nuvarande takkonstruktion: Åstak med mittås och fyra sidoåsar i del mot B. I del mot D finns mittås och en sidoås.

Övrigt: En gällbro mot D-väggen leder upp till gällan. Vid DA –knuten finns ett uppsågat hål i D10 och D11 där antagligen en drivrem har gått in för att driva en maskin av något slag.

Aktuella åtgärder

I det åtgärdsprogram som 2007 togs fram för ladugården och födörösstugan specificeras åtgärdsbehov och lösningar. Enligt länsstyrelsens bidragsbeslut för ladugården (Dnr: 434-8763-08) ska byggnadsarbetena utföras i enlighet med åtgärdsprogrammet.

Ladugården hade bitvis rötskador främst koncentrerat till syllvarvet och stockarna längst ner i konstruktionen. Timmerbyten har exteriórt skett på A- och B-väggen. Nytt timmer har tagits av fura.

Byggnaden hade delvis sjunkit ner i marken, detta gällde främst A-väggen och man har därför lyft byggnaden och kompletterat med syllstenar där det behövts. Marken framför A-väggen har även grävts ur och sänkts.

På A-väggen var timret främst skadat kring syllen. Följande stockar byttes ut:

Timmerarbeten på stomme

A-vägg::	A1 mot B byttes helt.
	A1 mot D byttes helt.
	A2 mot B, halva stocken mot AB knut bevarades, andra halvan mot porten iskarvades med nytt virke.
	A2 mot D byttes helt.

Bytta syllstockar på A-vägg

På B-väggen var timret skadat under den gamla gödselluckan från stallet.
Följande stockar byttes ut:

B-vägg::

B1 byttes helt.

B2 byttes från AB-knut och skarvades 20 cm från BC-knut.
Samtliga skarvar gjordes som halvsulningar och blev fästa med två dymlingar.

B3 iskarvades mitt på, 20 cm från AB-knut och 1,3 m från BC-knut.

B4 iskarvades mitt på, 60 cm från AB-knut och 2,5 m från BC-knut.

B5 iskarvades mitt på, 3 m från AB-knut och 2,5 m från BC-knut.

Grönmosa användes som tätning mellan stockarna. Ny mossa placerades på understa stocken innan nästa stock lades på plats.

Under pågående arbete med att byta stockar på B-vägg

Gällbron

Den trasiga gällbron plockades ned. Av rundtimret återanvändes den högra stående och den liggande konstruktionsstolpen intill fasadväggen. Stolpen till vänster fick bytas till nytt virke. Även körbron gjordes av nytt virke.

Den färdigställda Gällbron på D-väggen

Dörr på A-vägg

Dörren har rätats upp. Den högra gåten har tillverkats av nytt timmer och har fästs i konstruktionen genom att den skråspikats. I gåten har man fäst gångjärnen för det högra dörrbladet. Ett äldre gångjärn lika befintliga har återmonterats längst ner på dito dörrblad eftersom det saknades. Eftersom dörrbladens brädor var rötskadade i nederkant har dessa sågats av och skarvats med nytt virke.

Porten på A-väggen, det högra dörrbladet är fäst i den nya gåten

Interiör

För att kunna utföra de exteriöra lagningarna på B-väggen var man tvungen att demontera den nedersta delen av den interiöra liggande panelen på samma vägg. Dessa brädor var så rötskadade att det ej var möjligt att återmontera dem när timringsarbetet var klart.

Nedersta stocken på innervägg E1 var rötskadad och behövde delvis bytas ut. Stocken skarvades från A-vägg och ca 2,9 m mot innerdörr. Stocken har ej timrats in i konstruktionen, den fungerar endast som upplag för övrig timmerkonstruktion.

I stallet har man bitvis lagat innertaket med nya sågade brädor, 11-15 cm breda. De lagade partierna är sammanhållna och går både från A-vägg till första takregeln och från C-vägg till dito regel.

I förrådsdelen av byggnaden har man pallat upp konstruktionen med stolpar som stödjer upp åsarna. I anslutningen mellan de två byggnadskropparna stod åsarna snett, dessa har rätats upp i samband med att man lyft byggnaden.

Fönster har demonterats, bågar har oljats, pluggats och glas har återinsatts och kittats. Bågarna hade vid slutbesiktningen ej, enligt åtgärdsprogrammet, blivit målade med vit linoljefärg.

Övrigt

Ett torrdass nybyggdes 2008 vid B-väggen, detta har inte funnits där tidigare.

Torrdass, nyuppfört 2008

Födorådsstuga

Födorådsstugan är en enkelstuga i en och en halv våning med vardagsstuga i den högra delen och hall, med trappa till vinden, samt kammare i den vänstra delen. Vinden är oinredd.

Uppgifter om konstruktion

Byggnadens längd: 9,95 m

Byggnadens bredd: 5,75 m

Grund: Knutstenar kompletterat med fyllnadssten, natursten

Stomme: Timmer, fasad dubbelhaksknut

Antal stockar i långvägg: 16

Antal stockar i gavelvägg: ej synligt p.g.a. panel

Lägsta syllen i: Långvägg (A och C)

Röstmoder nr: 16

Fasad: Lockpanel i varierande dimensioner med rot-topp mått. Knutlådor.

Bottenbjälklag: Golvåsar i A-C riktning. Golvbräder orienterade i B-D riktning i kök och kammare och i A-C riktning i farstun.

Mellanbjälklag: Åsar i A-C riktning

Nuvarande takkonstruktion: Åstak mednockås och en sidoås. Väggband.

Taksparrar och undertak av okantade ramsågade bräder. Spåntak.

Taktäckning av pannplåt.

Övrigt: Det finns en murstock centralt placerad i byggnaden mot C- och E-väggen. I stugan finns en öppen spis med en järnspis och i kammaren finns en öppen spis.

A-vägg, födorådsstugan efter genomförd restaurering

Aktuella åtgärder

Åtgärderna för födorådsstugan ska följa de villkor som finns i länsstyrelsens beslut (Dnr: 434-1839-09 och 434-15709-09).

Exteriör

Grund

Byggnaden är lyft och vid D-vägg och AD knut har det kompletterats med sten under syllen. Grunden var isolerad med mullbänk. Mullbänken under byggnaden har lämnats som den är vilket gör att det blir lite mer luftväxling under byggnaden än tidigare. Bottenbjälklaget var i så gott skick att inga åsar behövde bytas. Åsarna har pallats upp med ny sten.

Stomme

A1 har skarvats från AB knut och ca 3 meter.
En ilagning har gjorts i stockens nederkant till höger om fönstret.
B1 var lite rötskadat i ytveden mitt på stocken men den behövde inte bytas.

C1 har skarvats från BC knut och ca 3 meter. Mot CD knut har C1 ilagats ca 5 meter.

Skarvning av C1 vid CD-knut

D1 var i stort sett helt borta och har bytts i sin helhet. D2 har skarvats från knut AD ca 4 m.

Arbete pågår med att byta ut och skarva stockarna D1 och D2 (Foto Jerker Jamte)

Panel i dåligt skick har plockats ned. Stocken D2 har timrats in och arbeten pågår med D1 (Foto Jerker Jamte)

Panel

Panelen var dålig allra längst ned på A, B och C-vägg och dessutom nödvändig att kapa av för att komma åt att kunna göra lagningar av syllen. På D-väggen, mot söder, hade den klarat sig bäst. På D-vägg var det möjligt att laga timret utan att kapa av panelen eftersom grunden var så hög här. På A, B och C-vägg spikades en liggande panelbräda under en dropplist och avslutades ned mot grunden med en fotlist. På D-väggen behölls panelen i full längd.

B-väggen, här syns skarvning av panel och den liggande panelbrädan med dropplist och fotlist

Panelbrädorna är sågade av timmer och hyvlade. På A-vägg har 1 ny botten och två nya lock spikats till vänster om dörren. På knutkedjan AB har båda brädorna bytts och passbiten mot B medan den mot A-vägg är bevarad.

Nya panelbrädor till ytterväggarna hyvlas (Foto Jerker Jamte)

På B-vägg har 2 nya lock spikats. På knutkedjan har båda brädorna bytts. Passbiten mot B har skarvats ca 80 cm och mot C-vägg är den bevarad.

På C-vägg har 1 ny botten och två nya lock spikats nära hörn mot CD knut. Vid knutkedjan CD har båda brädorna bytts och passbitarna både mot C- och D-vägg. En gammal rötskada fanns i knutkedjan. Denna var vid restaureringstillfället helt uttorkad och man valde därför att inte timra nya knutar utan endast att täta timret med lindrev samt göra en ny knutlåda.

På D-vägg har 1 ny botten och 7 nya lock monterats. Mellan fönstren på under- och övervåningen har två bottnar och tre lock bytts. Vid knutlådan DA har brädan på A.-vägg bytts och på D-vägg bevarats. Passbiten mot D-vägg har bytts medan den mot A-vägg har bevarats.

Utbytta panelbrädor på D-vägg

Fönster

Fönstren på nedervåningen inramas av fönsterfoder bestående av en liggande bräda över och under fönstret. Under fönstret avslutas brädan med en dropplista mot den stående panelen under fönstret. Fönstren kröns av en kornisch, närmare bestämt ett listverk av två profilerade överstycken. Fönstret på D-väggens övervåning har samma utformning.

På C-vägg har dropplistan under fönstret bytts ut på det högra fönstret i kammaren, liksom kornischens överdel. På C-väggens vänstra fönster mot vardagsstugan har både brädan och dropplistan under fönstret bytts liksom kornischen ovanför fönstret. Här har även en ilagning i karmen gjorts. På D-vägg har dropplistan under det nedre fönstret bytts liksom kornischens överdel. På fönstret i övervåningen har dropplistan under fönstret bytts.

Fönster på C-vägg, utbytt list, dropplist och kornisch

På övervåningen avslutas brädan under de mindre fönstren på långväggarna också av en dropplist mot den stående panelen. På C-vägg är den utbytt under båda fönstren. På A-vägg har inget bytts varken på över- eller undervåningens fönster.

Skorsten

Skorstenen plockade ned till precis under sadeltaket. Murstocken förefaller inte ha tagit skada av att byggnaden har lyfts och rätats upp. Varje skift plockades ned var för sig och fixerades med plast för att stenarna skulle ligga i samma läge. De olika skiften lades på träpallar. Skorstenen har åter murats upp med lerbruk bestående av 3 delar lera och 1 del luftkalk. Skorstenen har sedan putsats med kalkbruk. Eftersom det fanns mycket lite puts kvar ovan tak var det svårt att putsa lika befintligt. Antikvarisk sakkunnig och hantverkare kom överens om att låta putsen följa stenarnas form på samma sätt som är vanligt på äldre skorstenar. Putsen har avfärgats med vit kalkfärg. Ovanpå skorstenen fanns en gjuten krona som var väldigt vittrad. En ny krona har gjutits och målats vit. Mellan skorstenen och taket har en blyplåt lagts.

Skorsten innan den plockades ned, högst upp syns den gjutna kronan (Foto: Jerker Jamte)

Ett av skiften plastas in och märks (Foto: Jerker Jamte)

Kronan är gjuten och skorstenen är putsad

Här syns C-väggen, skorsten är färdigställd och slutligen avfärgad med vit kalkfärg

Entré

Vid ingången på A-vägg har en ny trappa byggts med samma mått som den befintliga. För att undvika byte eller ilagning av brädor på de två inåtgående dörrbladen byggdes tröskeln på utsidan på med en extra bräda så att anhållet blev högre. Tröskelbiten har frånlut så att vattnet inte ska rinna in bakom dörren. Dörrbladen var vittrade och rötskadade ned mot golv men i ganska liten omfattning. Trots detta var springan ned mot tröskeln rätt stor. På insidan kompletterades det med en bräda mot tröskelns insida.

Ny tröskel på A-vägg

Interiör

Stomme

Rötskadan i golvet i hörnet mot AD-knut har lagats genom att skarva i två nya brädor längst ut. Längs med D-vägg, A-vägg och E-vägg har golvsockeln kompletterats med en ytterligare list som spikats mot golvet för att förhindra att råttor och möss ska kunna ta sig in i springorna.

I hörnet vid A-vägg mot mellanväggen har det antagligen stått ett skåp för här saknas en del av golvsockeln. Hålet i sockeln har kompletterats här. Golvsockeln saknades även

längs mellanväggen mellan dörren och murstocken och har där kompletterats.

Knutkedjan CD-knut har tätats med lindrev bakom den nya knutlådan. På insidan har en råspontpanel satts upp bakom hela skåpsängen från golv till tak. I sängalkoven har sedan råspontpanelen täckts med papp. En smal passbit har lagts i under skåpet för att få det rakt. I den nedre sängbotten har brädan längst ut bytts. På sängens övervåning har de rötskadade brädorna i taket bytts mot nya som sträcker sig från gavelväggen fram till den första bjälken i mellanbjälklaget.

Här syns ny väggpapp och utbytta brädor i övre sängens tak

På D-vägg har hela taklisten bytts ut.

Stuga

I stugan/köket hängde delar av innertaket ned. Isoleringen i mellanbjälklaget tyngde ner brädorna eftersom avståndet mellan åsarna var lite för långt. För att åtgärda problemet fick golvet uppe på övervåningen plockas bort, den gamla isoleringen av spån och torra löv plockades bort. Därefter förstärktes en av åsarna, sedan isolerades bjälklaget återigen

och golvet lades tillbaka. I ett fack. lade man, precis som tidigare asplöv i botten. Asplöven hade tagits på hösten och torkats under vintern. I övriga fack lades papp som underlag och över detta nytt spån.

Golv bortplockat på övervåningen, det gamla isolermaterialet av spån, lerklining och löv är bortplockat

Ny isolerfyllning har lagts i facken, och brädgolvet har återmonterats

De två öppna spisarna på bottenvåningen har delvis putsats om där putsen varit väldigt dålig. I köket har spiskåpan putsats liksom insidan mot spishällen där järnspisen står. I kammaren har endast insidan varit nödvändig att putsa. De murade spisarna är putsade med ett lerbruk där lite kalk blandats i. Det putsbruk som använts vid restaureringen har samma sammansättning. Slutligen kritades spisen vit och målades med limfärg. Samma gränsdragningar har gjorts som tidigare på vad som är målat. Till de nya järnspisarna har även rökrör monterats.

Järnspisen i köket har fått rökrör och har putsats med lerputs, nu väntar kritning och limfärgsmålning

Tapeterna i köket var relativt skadade. Fastighetsägaren önskade att man skulle sätta upp nya moderna tapeter över de gamla och detta godkändes av länsstyrelsen. Av denna anledning gjorde man en pappspänning över de äldre tapetlagren. Pappspänningen fästes ej under snickerierna utan bredvid. Detta för att inte de äldre tapeterna skulle ta skada. Pappen spikades med nubb längs med taklist och golvfoder och på sidorna mot dörrar och fönster. Ovanpå spikraderna har sedan pappersremсор klistrats. Efter detta har tapetseringen utförts. Taklisten har målats vit runt hela rummet för att få en bra helhet. Det såg konstigt ut att endast måla den del som var nygjord.

Arbete med pappspänning pågår i köket (Foto Lars Nord)

Väggarna i köket har fått sin pappspänning och tapet, spisen är kritad och limfärgsmål原因, taklisten är vitmålad

Kammare

I kammaren fanns endast ett lager av tapet, denna var delvis skadad och på vissa väggpartier hade den försvunnit helt. Under tapeten satt lumppapper. För att kunna återfästa tapeten var man tvungen att skära ned den, sedan påförde man nytt vetemjölsklister på den gamla lumppappen innan tapeten återigen kunde fästas. Pappen var mycket skör men arbetet gick ganska bra trots det. Där större partier av tapet saknades gjordes ilagningar med tapet som skurits loss från fönsterväggen eftersom det väggpartiet var mest illa där. På vissa ställen glipade lumppappen fram, men eftersom den smälte bra ihop med tapeten bestämde man sig för att inte täcka dessa med tapet.

Trasig tapet i kammaren

En av hantverkarna, Per Halvarsson, hade tillgång till tapetschablonen efter ett arbete med samma mönster vid Åtigårn i Skucku. Länsstyrelsen och fastighetsägaren ställde sig positiva till att göra nytryck av tapeten. Det bestämdes därför att Per skulle trycka upp tillräckligt många våder för att kunna tapetsera fönsterväggen. Per valde att trycka schablonerna på baksidan på en gammal tapet som är lika tunn som befintliga tapeter i kammaren. Dagens tapeter är gjorda på mycket tjockare papper och det finns ingen framställning av så tunt papper på rulle någonstans. Per tryckte tapet så att det skulle räcka till fem våder. Det visade sig vara i snålaste laget för att mönsterpassningen skulle gå ihop och därför lade han över fönstret den sista våden på tvären.

Nytryckta tapeter och lumppapper har klistrats upp på fönsterväggen i kammaren

Tryckningen har gått till så att en färg har tryckts under en förmiddag och sedan fått torka till nästa förmiddag då följande färg har tryckts. Till tryckningen har limfärg använts som Per har blandat med torrpigment. Först trycktes bottenfärgen (med brunumbra). Sedan trycktes schablonen med den vita färgen med krita, därefter den grönaktiga färgen med (grönumbra och grå umbra) och sist den rödbruna färgen med bränd terra, grå umbra och guldocker.

Det var lite svårt att hantera limfärgen för den blev lätt lite för tjock. Det som tog längst tid var annars att få rätt mönsterpassning. Resultatet är dock mycket bra. Det är framförallt den sista tryckningen med den rödbruna färgen som verkar ha blivit tjockast och lite utsmetad på vissa ställen. I rummet som helhet smälter dock de nya tapetvåderna in mycket bra.

I kammaren löper en låg bröstlist, under denna satt lumppapp. Pappen under fönstret var fuktskadad och därför satte man här upp ny grålumppapp från Gysinge.

Det är inte tänkt att göra några åtgärder på snickerierna. De limfärgsmålade taken ska inte målas utan lämnas i det skick de är idag.

RAPPORTSERIE – JAMTLI, 2012

ISSN 1654-2045

- 2012:1 Lillhärjåbygget – Dokumentation och uppmätning av vinterfjället 2011
Sara Bäckman, Olof Edin
- 2012:2 Ankarede – Levande kyrkstad. Kunskapsunderlag 2011
Clara Nyström
- 2012:3 Skärvångens begravningsplats – Anläggning av askgravlund 2010
Clara Nyström
- 2012:4 Kulturhistorisk förstudie avseende planerad vindkraftpark vid Nyhem
i Bräcke kommun 2012
Anders Hansson
- 2012:5 Sjoutnäsets kapell – Restaurering av tak och fasader 2009–2010
Julia Cronqvist
- 2012:6 Mattmars kyrka – Restaurering av fasader och fönster 2011
Sara Bäckman, Clara Nyström
- 2012:7 Tåsjö kyrka – Installation av klockspel 2002
Christina Persson
- 2012:8 Trångåsen – Restaurering av ladugård och födorådstuga 2008–2010
Julia Cronqvist